

การคิดอย่างเป็นระบบ

Systematic Thinking

รหัสวิชา 30000-1602

บทที่

7

" การคิดอย่างมีวิจารณญาณ "

บทนำ

การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการมอง
ปัญหาในภาพรวมอันประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ที่ม
ความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาที่
ต้นเหตุได้ดีกว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุหรือแก้
ตามอาการ ของปัญหา

1. ความหมายและองค์ประกอบของ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การใช้ความคิดในลักษณะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา โดยยึดหลักการคิดด้วยเหตุผลจากข้อมูลที่เป็นจริง ไม่ใช่อารมณ์ และการคาดเดา

1.2 องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็น การคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ข้อ คือ

1.2.1 จุดหมาย

1.2.2 ประเด็นคำถาม

1.2.3 สารสนเทศ

1.2.4 ข้อมูลเชิงประจักษ์

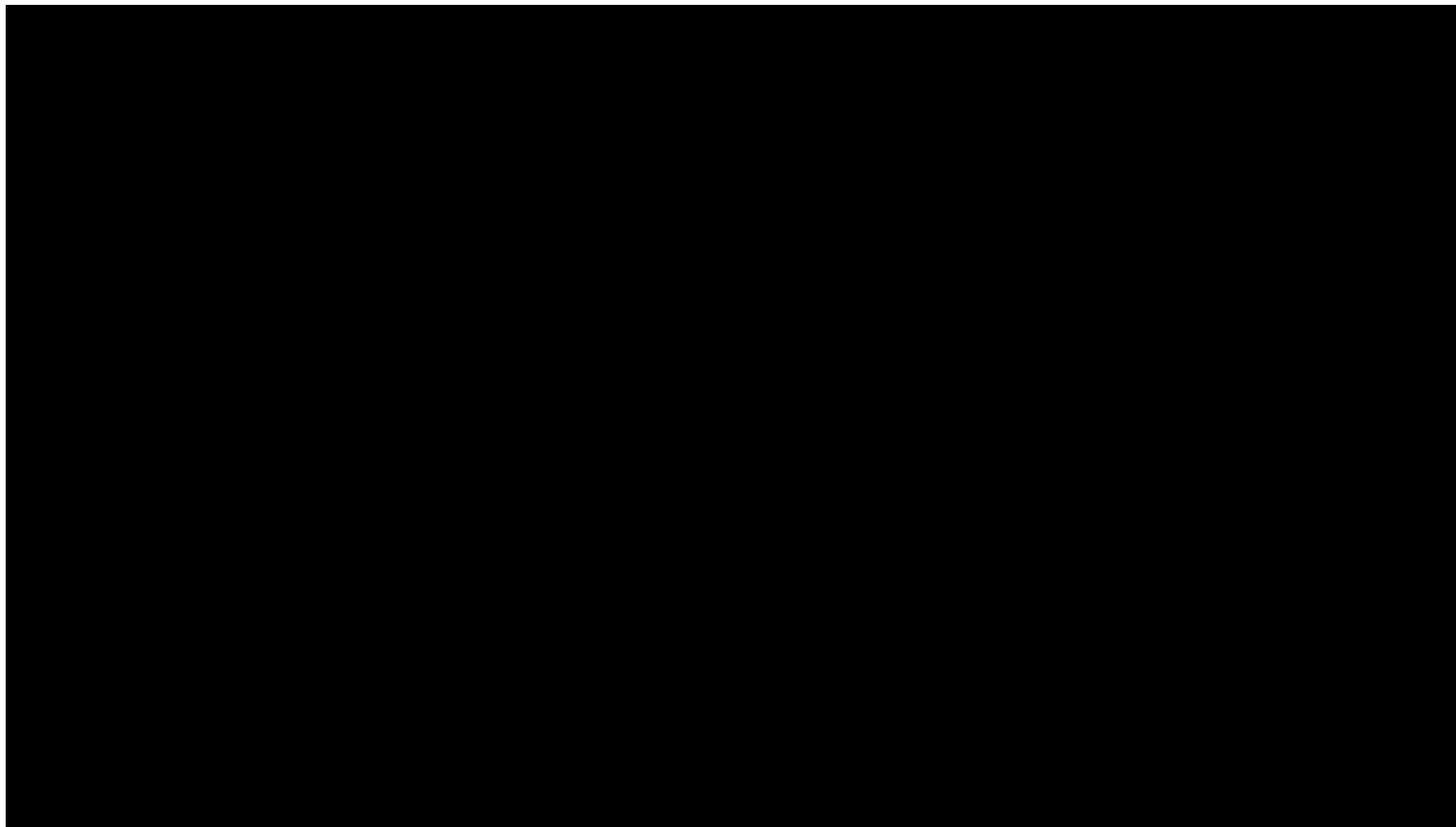
1.2.5 อาศัยแนวคิดทฤษฎี

1.2.6 สมมติฐาน

1.2.7 การนำไปใช้และผลกระทบ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงย่อมต้องอาศัยกระบวนการที่ดี

กระบวนการเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานในทุกเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจ โดยการค้นพบที่น่าสนใจครั้งหนึ่งของ นักคิดด้านการบริหารจัดการเมื่อหลายสิบปีก่อน คือ กระบวนการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผล การมี ความสามารถหรือการทุ่มเททำงานหนักไม่ได้เป็นตัวรับประกันคุณภาพหรือปริมาณของผลลัพธ์ที่ได้เสมอไป การทำงานจะสะเปะสะปะ ไร้จุดหมายถ้าหากปราศจากกระบวนการที่มีประสิทธิผล เมื่อกระบวนการที่มีนั้น ถูกต้องและเหมาะสมคุณภาพของผลลัพธ์จะดีขึ้น ตามไปด้วย

ถ้าคุณนำกระบวนการที่มีประสิทธิผลเข้ามาใช้ และฝึกอบรมให้คนในองค์กรรู้จักนำไปใช้ ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะดีขึ้นอย่างแน่นอน ฟังตระหนกไว้เสมอว่า ถ้าคุณหมั่นปรับปรุงกระบวนการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ก็จะดีขึ้นตามไปด้วย

ที่มา : โรวี, อลัน เจ. (2554) หน้า 21-22

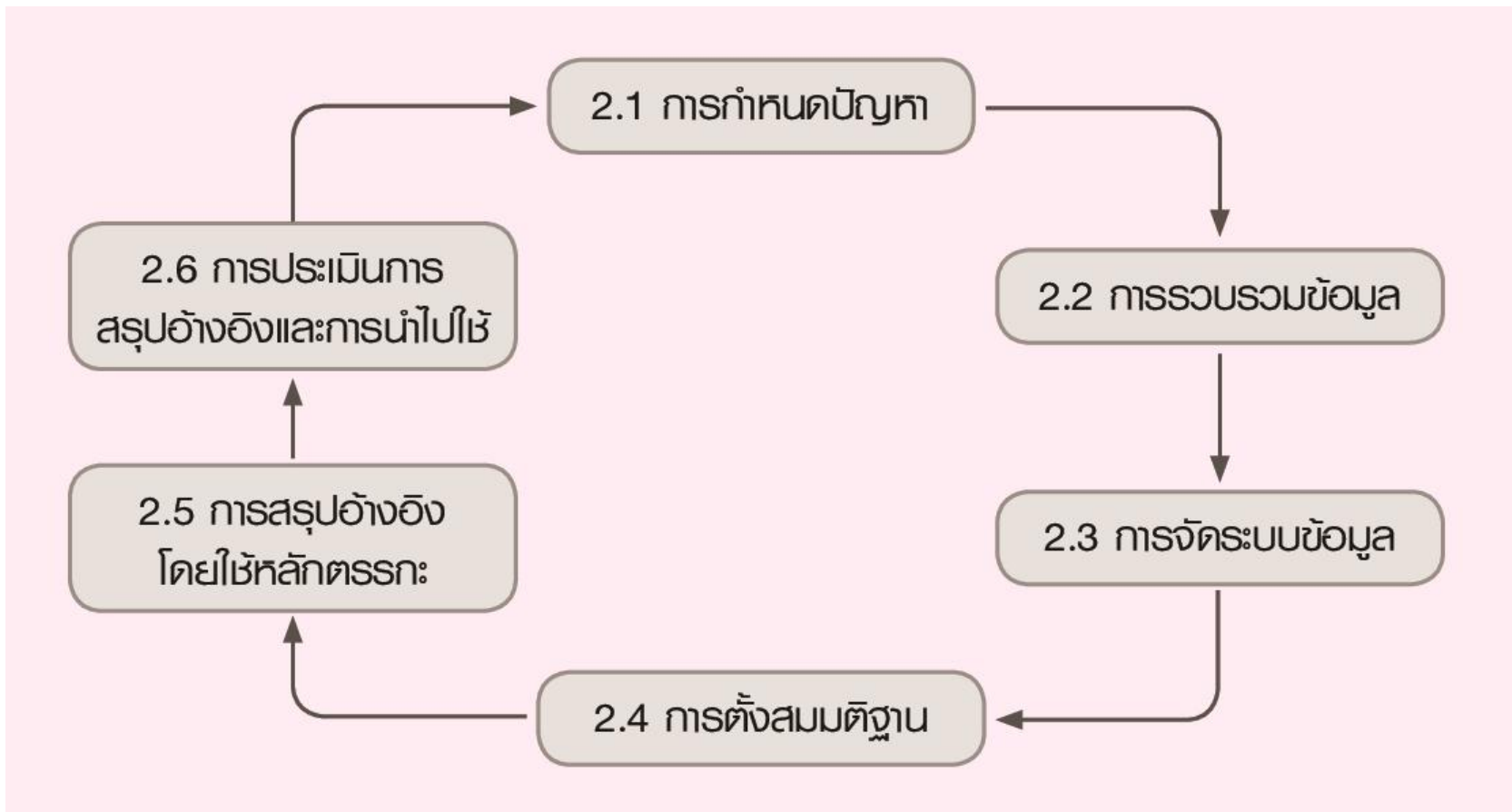

2. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยกระบวนการ ดังต่อไปนี้

- 2.1 การกำหนดปัญหา
- 2.2 การรวบรวมข้อมูล
- 2.3 การจัดระบบข้อมูล
- 2.4 การตั้งสมมติฐาน
- 2.5 การสรุปอ้างอิง โดยใช้หลักตรรกะ
- 2.6 การประเมินการ สรุปอ้างอิงและการนำไปใช้

แสดงกระบวนการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ที่มา : ดร.สุริยะ เจียมประชานรากร

3. การตั้งคำถาม

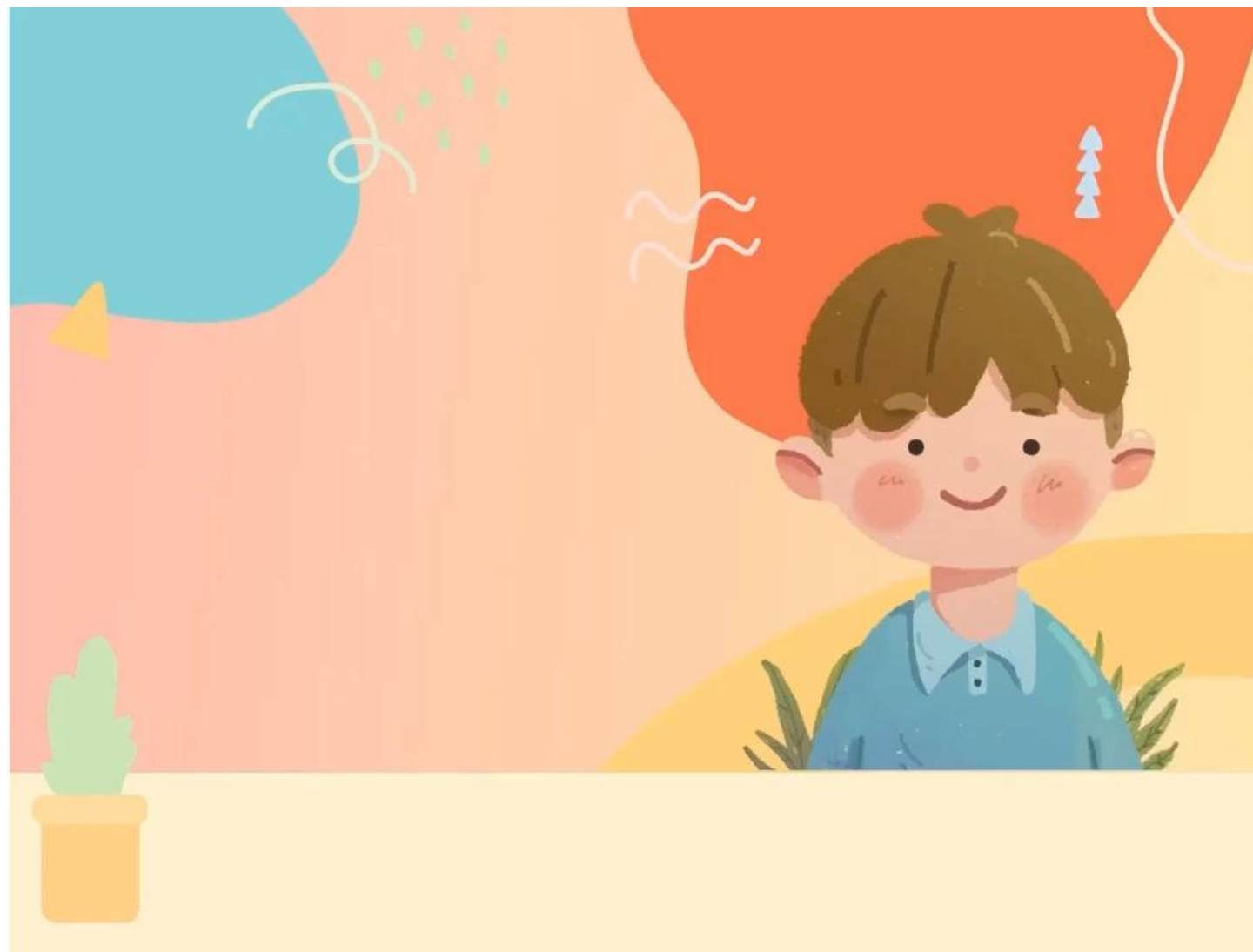
ผู้ถามต้องทราบวัตถุประสงค์ของการตั้งคำถามให้ชัดเจนมีความละเอียดรอบคอบในการตั้งคำถาม เพื่อการใช้ คำถามให้มีความเหมาะสม คำถามเป็นเครื่องมือให้ผู้ตอบใช้กระบวนการคิดและค้นคว้าด้วยตนเอง และการสืบค้นข้อมูล เพื่อตอบคำถามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการตั้งคำถามโดยทั่วไป มีดังนี้

- 3.1 เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ความคิดและค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ
- 3.2 เพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้ตอบและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่จะได้รับ
- 3.3 เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 3.4 เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบคำถามให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน

การคิดวิเคราะห์ห้มีวิจารณ์งานที่ดี

4. ระบบการสืบค้นข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม

การสืบค้นข้อมูล หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบโครงสร้างประโยคการค้นหาค้นหาเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงกับ ความต้องการมากที่สุด เทคนิคในการค้นหาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การค้นหาพื้นฐานหรือการค้นหา อย่างง่าย (Basic Searching) และการค้นหาขั้นสูงหรือการค้นหาแบบซับซ้อน (Advance Searching)

การนำความรู้ทางอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาหาความรู้ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

การเตรียมตัวก่อนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

1) ผู้คน ต้องรู้ว่า จะสืบค้นข้อมูลเรื่องใด และมีข้อมูลอะไรบ้างสำหรับการสืบค้น เช่น ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง คำสำคัญ (Keyword)

2) รู้จักแหล่งสารสนเทศหรือเครื่องมือในการสืบค้น ในปัจจุบันมีทั้งแหล่งที่ไม่คิดค่าใช้บริการและแหล่งที่คิดค่าใช้ บริการ

หลักการประเมินข้อมูลสารสนเทศ

1) ประเมินความตรงกับความต้องการสารสนเทศ

ต้องพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการหรือไม่ ตรงมากน้อยเพียงใด เลือกเฉพาะสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการและเรียงลำดับความตรงจากมากไปน้อย และตัดเรื่องที่ไม่ตรงออกซึ่งพิจารณาในเบื้องต้นจากชื่อเรื่อง ของสารสนเทศ แต่ถ้าชื่อเรื่องไม่ชัดเจนอาจต้องพิจารณาจากเนื้อหาโดยย่อ คำนำและสารบัญ

2) ประเมินความน่าเชื่อถือและความทันสมัยของสารสนเทศ

ความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับแหล่งสารสนเทศ เช่น ถ้าเป็นสารสนเทศในห้องสมุดจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า แหล่งจากอินเทอร์เน็ต และจากอินเทอร์เน็ตถ้าเป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาลจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าของ เอกชน หรือพิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เขียน ส่วนความทันสมัยพิจารณาได้จากวัน เดือน ปีที่พิมพ์หรือ วัน เดือน ปี ที่เผยแพร่

3) การประเมินเนื้อหาของสารสนเทศ เนื้อหาสารสนเทศมี 3 ระดับ คือ

- (1) สารสนเทศปฐมภูมิ (Primary Information)
- (2) สารสนเทศทุติยภูมิ (Secondary Information)
- (3) สารสนเทศตติยภูมิ (Tertiary Information)

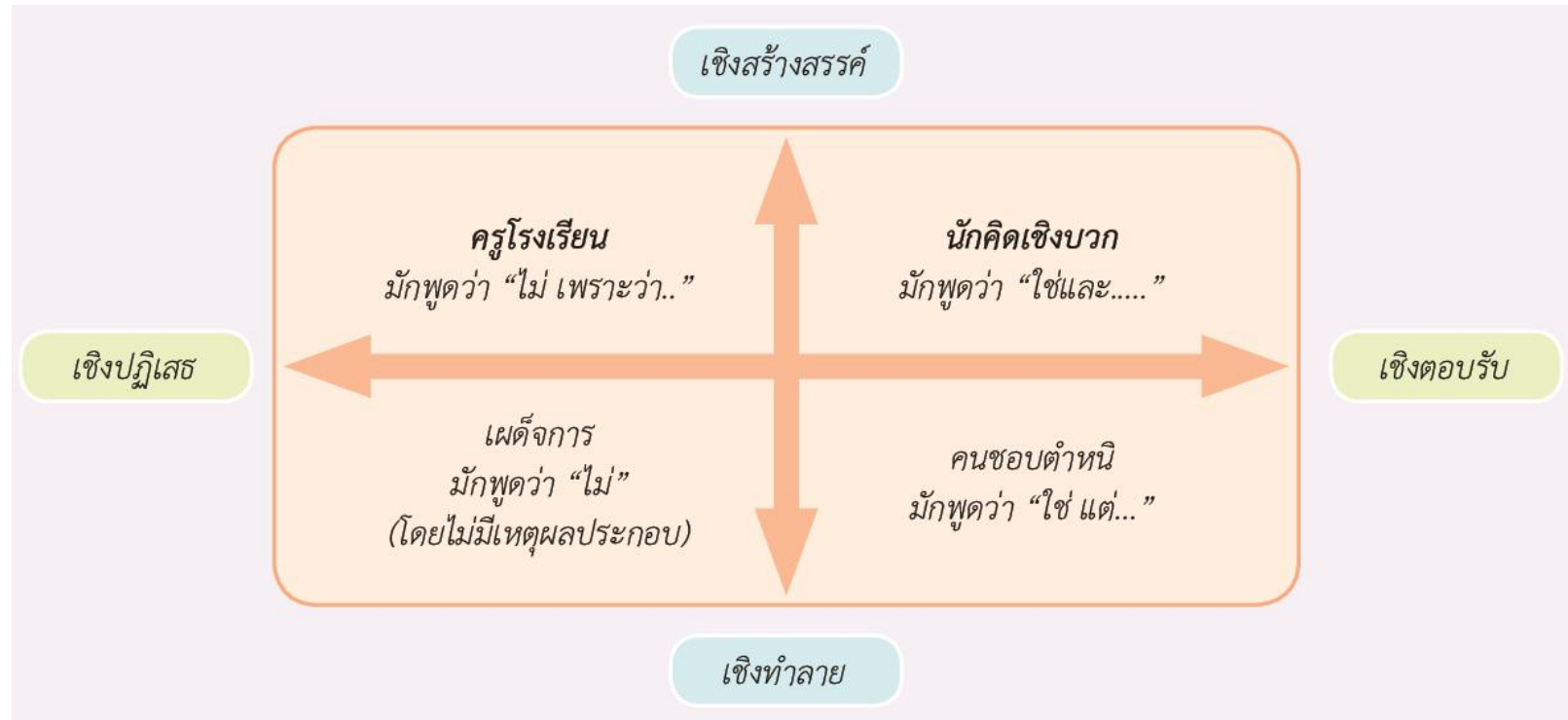

โมเดล AI (The AI Model)

การถกเถียงของคุณมีลักษณะอย่างไร

AI (Appreciative Inquiry) หรือการสอบถามเชิงบวก เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นที่จุดแข็ง หรือลักษณะที่เป็นบวกของศักยภาพ บุคคลหรือองค์กร มากกว่าการนึกถึงจุดอ่อน วิธีนี้จะตั้งคำถามว่า “อะไรที่กำลังไปได้ดีจริงๆ ในตอนนี้” แทนคำถามว่า “อะไรคือ ปัญหา” ที่มุ่งเน้นไปที่จุดอ่อนและสร้างความประทับใจเชิงลบตั้งแต่ต้น

คนเรามักเผยแพร่บุคลิกภาพของตนตอนที่พวกเขาถกเถียงกับผู้อื่น โดยบุคลิกพื้นฐานของคนมี 4 ประเภท คือ นักจับผิด แพทย์การ ครูโรงเรียน และนักคิดเชิงบวก

สรุป

คนที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเอง และเมื่อจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ ถ้าความคิดผู้อื่นมีเหตุผลดีกว่า ผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลและความรู้อยู่เสมอและเป็นบุคคล ที่มีเหตุผล ไม่อคติ หรือใช้อารมณ์ของตนเองเป็นสำคัญ

เข้าใจบุคคลอื่น ทำให้รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี

